

Forskningsstrategier 2023-2025

Verksamhet Kvinnosjukvård

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

VISION FÖR KVINNOSJUKVÅRDEN SAHLGRENSKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

Tillsammans vill vi stärka reproduktiv hälsa och ge god vård för att bidra till ett jämlikt samhälle genom en lärande organisation med forskning och utveckling integrerad i verksamheten

Innehåll

Verksamhet Kvinnosjukvård.....	1
Inledning	3
Forskning	4
Övergripande mål.....	4
Fokusområden.....	4
Övergripande strategi.....	8
Specifika mål.....	9
Strategier för specifika mål.....	9
Process och arbetsledning	10
Övrigt	11
Uppföljning	11

Inledning

Kombinationen av hög klinisk kompetens och hög forskningskompetens är viktigt för den fortsatta utvecklingen av svensk hälso- och sjukvård. Det ska finnas goda möjligheter att kombinera kliniskt arbete och forskning i alla delar av vården.

Visionen för Kvinnosjukvården Sahlgrenska Universitetssjukhus är att vi tillsammans vill stärka reproduktiv hälsa och ge god vård för att bidra till ett jämlikt samhälle genom en lärande organisation med forskning och utveckling integrerad i verksamheten.

VO Kvinnosjukvård arbetar i enlighet med Sahlgrenska Universitetssjukhusets (SU) mål att vara landets ledande universitetssjukhus med klinisk bredd och spetskompetens på högsta nivå och där alla bidrar till forskning, utveckling och utbildning. I enlighet med SU:s värdegrund utgår all verksamhet från patienten och dennes behov och erfarenhet, tillsammans med medarbetarnas kunskap och yrkesskicklighet. Arbetet ska präglas av hög kvalitet, tillgänglighet, nytänkande och effektivitet där forskning och undervisning ska vara naturliga delar av alla medarbetares arbete.

VO Kvinnosjukvård har som målsättning att forskning och utveckling ska vara ledande nationellt och på en hög internationell nivå. Kvinnosjukvårdens forskargrupper består av olika professioner inom både hälso- och sjukvård. Forskningen har stor bredd och alla professioner (läkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, biomedicinska analytiker, embryologer, undersköterskor, doktorander, postdocs) finns representerade i forskningsverksamheten.

Verksamheten bedriver omfattande forskning och utbildning i samverkan med Avdelning för Obstetrik och Gynekologi inom Institutionen för Kliniska Vetenskaper, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa, Statsvetenskapliga institutionen, SOM-Institutet, Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik, Sahlgrenska Akademin och Göteborgs Universitet.

Forskningsenheten bedriver forskning med en rad olika laboratorier inom sjukvårdens och Sahlgrenska akademins lokaler:

- IVF-laboratoriet
- Perinatallaboratoriet vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset
- Transplantationsbiologiska laboratoriet
- Perinatallaboratoriet vid institutionen för fysiologi och neurovetenskap
- Experimentell Biomedicin
- Sahlgrenska Centre for Cancer Research

Registerforskning och samarbete sker tillsammans med Graviditetsregistret, INCA-registret, GynOp-registret, Q-IVF, SNQ, ISUTx Registry, Tvillingregistret och Socialstyrelsens register. Flera medarbetare sitter i styrgrupper/är registerhållare för en del av nämnda register.

Forskning

Övergripande mål

Tillsammans vill vi stärka reproduktiv och gynekologisk hälsa och ge god vård för att bidra till ett jämlikt samhälle genom en lärande organisation med forskning och utveckling integrerad i verksamheten.

All forskning vid verksamheten syftar till att kort eller lång sikt förbättra och utveckla kvinnosjukvården och utveckla forskningen i takt med samhällets förändringar.

Forskningen ska hålla hög kvalitet och vara ledande nationellt och internationellt etablerad. VO Kvinnosjukvård är Universitetssjukhusvårdande enhet (USVE) sedan 2015 och vi arbetar kontinuerligt med att uppfylla forskningskriterierna med målsättningen att fortsätta vara en USVE.

Vi ska vara en attraktiv samarbetspartner för såväl andra institutioner och verksamheter som företag som bedriver forskning och utveckling både i ett nationellt och i ett internationellt perspektiv.

Fokusområden

Inom verksamheten finns en stor bredd inom forskningen och vi har i nuläget särskilt fokus på följande områden:

Abort – Tre kliniska multicenter-RCT pågår med syfte att förenkla abortprocessen med bibehållen säkerhet och effektivitet. Utöver detta bedrivs epidemiologiska studier som rör olika aspekter på abort och preventivmedel. Senior forskare: Helena Hognert.

Andrologi – Humant papillomvirus (HPV) studien studerar förekomst av HPV i seminalplasma och/eller på spermier hos män som söker infertilitetsutredning och/eller behandling med IVF/ICSI i sydvästra Sverige. Senior forskare: Randa Akouri.

Antikonception – Longitudinella- och tvärsnittsstudier över preventivmedelsanvändning och allvarliga komplikationer i Sverige och Norden pågår. En RCT berör antikonceptionsanvändning året efter förlossning. Senior forskare: Helena Hognert.

Asfyxi – Forskning om förbättrad asfyxidiagnostik under förlossningen och vid födelsen (analys av biomarkörer i navelsträngsblod och skalpblod) för att förhindra utveckling av svår asfyxi och avgöra vilka barn som skall erhålla neuroprotektion med hypotermi. Dessutom sker utveckling (experimentella o kliniska studier) av en ny neuroprotektiv behandling med Exenatid (exendin-4) och ökad kunskap om hjärnskademekanismer efter asfyxi (experimentella studier). Senior forskare: Henrik Hagberg.

Bioengineering av genital organ – Grundvetenskapligt projekt i ett flertal djurslag som syftar till att skapa livmoder och äggstockar genom bioengineering, där stamceller används för att bygga upp organ. Även internationellt samarbete arbete med att skapa organoids från genitalvävnad. Senior forskare: Mats Brännström.

Biomarkörer för gynekologisk cancer – Biobankning av blod och vävnadsbiopsier vid tid för diagnostisk operation av gynekologisk cancer har pågått sen nästan 30 år. Tidig och förbättrad diagnostik har varit fokus för discovery och valideringsstudier med hjälp av proteomik (MS/MS och Proximity extension assays) och genomik (PCR baserad barcoding och sekvensering). Vidare fokus är på endometriosis-associerad ovarialcancer, för att kartlägga karakteristika för hög risk och mekanismer. Senior forskare: Karin Sundfeldt.

Covid-19 – COPE-studien har samlat material (biobank, enkäter, intervjuer, data från svenska hälsoregister) till en databas om Covid-19 under graviditet och tidig barndom för att få information om hur infektion med Sars-CoV-2 påverkar hälsan för den gravida kvinnan, hennes barn och partner. Senior forskare: Verena Sengpiel, Ylva Carlsson och Lina Bergman.

Diabetes – Utvärdering av hem-monitorering för kvinnor med läkemedelsbehandlad diabetes under graviditet. Studier om huruvida sänkta diagnoskriterier för gestationsdiabetes påverkar berörda kvinnors graviditets- och förlossningsupplevelser samt amningsstart. Senior forskare: Verena Sengpiel

Endometriosis – Inom ramen för NHV uppdraget ”Kirurgi för svår infiltrerande endometriosis” så har vi etablerat och startat en ny biobank för insamling av blod och vävnad, samt utvecklat protokoll för uppföljning, recidiv och QoL. Två studier berör smärtbehandling/smärtlindring med hjälp av TENS - högintensiv behandling respektive förebyggande behandling. Kvalitativ forskning sker på endometriosis-relaterade ”Mångsökare på akuten” och på patienter inom NHV endometriosis. Senior forskare: Karin Sundfeldt.

Förlossningssättets betydelse för hälsan på kort och lång sikt för mor och barn – Nationell studie baserade på data från MFR över maternella och fetala komplikationer, på kort och lång sikt, av ett planerat kejsarsnitt jämfört med en planerad vaginalförlossning. Projektet jämför även kostnader och vårdinsatser för en planerad vaginalförlossning jämfört med ett planerat kejsarsnitt. Senior forskare: Anna Dencker & Helen Elden.

Förtidsbörd – Förstå och beskriva olika aspekter av för tidig födsel, förlossningsprocessen och barnutfall. Förstå hur infektioner och inflammatoriska processer styr och reglerar spontan för tidig förlossning. Senior forskare: Bo Jacobsson.

Genetiska studier av perinatale utfall – Studera genetikens betydelse och gen-miljöinteraktionen i relation till bl.a. graviditetens längd (inklusive förtidsbörd och överburenhet), födelsevikt och neonatal ikterus. Senior forskare: Bo Jacobsson.

Genetisk fosterdiagnostik – Studera hur NIPT kan förbättras och utveckla test för nya genetiska tillstånd. Senior forskare: Bo Jacobsson.

Graviditet, föräldraskap och demokrati – PregDem - är ett forskningssamarbete mellan statsvetare, barnmorskor och förlossningsläkare. Syftet är att skapa en djupgående förståelse för hur graviditet, förlossning och tidigt föräldraskap påverkar den gravida kvinnans och hennes partners syn på samhället. Senior forskare: Verena Sengpiel och Helen Elden.

Gynekologisk tumörkirurgi – Överlevnads- och återfallsanalyser kring centralisering av avancerad ovarialcancerkirurgi, robotassisterad kirurgi vid cervix- och corpuscancer, fertilitetsbevarande kirurgi samt den nationella nivåstruktureringen av vulvacancerbehandlingen. Prospektiva vulvacancer-studier med fokus på sentinel node och utfall efter lymfkörtelutrymning Analyser av kostnader, komplikationer samt livskvalitet efter behandling av gynekologisk cancer. Epidemiologiska studier inom SweGCG (Svenska gynekologiska cancergruppen), med SQRGC (Svenska kvalitetsregistret för gynekologisk cancer) som underlag. Senior forskare: Pernilla Dahm-Kähler.

HPV infektion – Forskning på HPV infektionens påverkan på riskerna för cancer och reproduktiv hälsa. Detta görs i huvudsak via registerstudier av både HPV infektion i sig och konsekvensen av de olika behandlingarna. Senior forskare: Verena Sengpiel.

Hyperemesis – Medicinska behandlingar och olika sätt att organisera vården vid hyperemesis studeras. Senior forskare: Maria Forslund.

Induktion – Forskningen syftar till att identifiera i vilka tillstånd/situationer/förhållanden induktion av förlossningen är av godo. OPTION, en multinationell randomiserad studie, pågår där de olika metoderna, säkerhet för mor och barn samt hälsoekonomiska effekter utvärderas. Dessutom kommer vårdpersonalens, kvinnornas och deras partners upplevelse att utvärderas via kvalitativa intervjuer och validerade mätinstrument. Senior forskare: Verena Sengpiel, Ylva Carlsson och Helen Elden.

IVF - uppföljning och interventionsstudier – Barnuppföljning (perinatalt utfall, hälsa och utveckling på längre sikt) efter IVF genom data från svenska och nordiska register. Nya metoder inom IVF och deras påverkan på barnets hälsa utvärderas med uppföljning av mödrar. Randomiserade interventionsstudier avseende nya terapier i avsikt att öka chansen till födsel efter IVF. Association mellan BMI och födsel efter IVF samt perinatale och maternella, obstetriska utfall studeras med korskörning mellan nationella kvalitetsregistret för assisterad befruktning, ett flertal nationella hälsoregister samt SCB. Prediktion av födsel efter IVF genom registerbaserad studie och med användning av AI. Uppföljning av kvinnornas upplevelser via kvalitativa intervjuer. Senior forskare: Christina Bergh.

Kirurgi vid ovarialcystor – Registerstudier vid kirurgi p.g.a. benigna respektive maligna ovarialcystor med frågeställning betydelse av peroperativ cystruptur, med data från GynOp och SQRGC. Senior forskare: Karin Sundfeldt.

Klinisk och experimentell fertilitetspreservation – Klinisk uppföljning av ovarial fertilitetspreservation och molekylär karakterisering av ovarial vävnad sker inom denna nationella SveaFertil studien. Experimentella studier bedrivs på får-ovarier för att utveckla metoder för långtids-perfusion, som ett nytt koncept att skydda ovariet från teratogen effekt av cancerbehandling och mogna ut folliklar för att möjliggöra IVF eller oocytfrysning. Senior forskare: Randa Akouri.

Livmodertransplantation – Forskning och utveckling av livmodertransplantation som behandling för absolut livmoderfaktorinfertilitet. Pågående forskning utvecklar och studerar kirurgisk teknik, rejektionsdiagnostik, reproduktivt utfall, långtidsuppföljning vid livmodertransplantation samt uppföljning av kvinnornas upplevelser via kvalitativa intervjuer. Senior forskare: Mats Brännström.

Normala födandet – Forskning om hur vi kan främja en spontan vaginal förlossning med en givande förlossningsupplevelse och optimal delaktighet av kvinnan. Förklarande, breddande och fördjupande kunskap erhålles om hälsofrämjande insatser, förebyggande hälso- och sjukvård samt vårdande och behandlande arbete. Senior forskare: Teresia Svanvik, Helen Elden & Marie Berg.

PCOS – Deltagande i internationellt nätverk för uppdatering av internationella guidelines. Epidemiologiska studier vid PCOS om testosterons betydelse för hälsa och sjukdom, patienters erfarenheter av diagnostik och behandling, medicinsk behandling, långtidskonsekvenser, infertilitet och övervikt av PCOS. Senior forskare: Maria Forslund.

Preeklampsi – Nationella kohort- och registerstudier för prediktion av preeklampsi (PE), olika läkemedelseffekter på PE samt prediktion av komplikationer av PE på kort och lång sikt. Fysiologiska undersökningar och biomarkörer för ökad förståelse av patofysiologiska mekanismer och organskomplikationer. Djurstudier och in vitro-studier för utvärdering av nya behandlingar för neuroprotektion vid PE. Randomiserade kontrollerade studier av läkemedels förmåga att bromsa sjukdomsprogress vid PE. Studier som undersöker kvinnornas livskvalité och partners upplevelser av PE. Senior forskare: Lina Bergman.

Prolaps – Befolkningsstudier över riskfaktorer för utveckling av pelvic organ prolaps (POP). Studierna fokuserar framförallt på förlossningens betydelse för utveckling av framfall. Bildande av en prediktionsmodell avsedd att förebygga/minska risken för utveckling av prolaps i framtiden. Senior forskare: Senior forskare: Ian Milsom och Maria Gyhagen.

Prolaps epidemiologi – Apikal prolaps och olika operationsmetoder utvärderas. Senior forskare: Annika Strandell och Maria Gyhagen.

Riskreducerande kirurgi för att förebygga ovarialcancer – Två nationella registerrandomiserade studier görs för att utvärdera värdet av oppurtinistisk salpingektomi i syfte att förebygga ovarialcancer. HOPPSA – Hysterektomi med OPPurtinistisk SALPingektomi och SALSTER – SALpingektomi vid STERilisering. Komplikationsrisk, risk för menopaus och ev. skyddande effekt för ovarialcancer senare i livet monitoreras. I en substudie studeras effekt på ovarialfunktion. Senior forskare: Annika Strandell och Karin Sundfeldt.

Sfinkterruptur och analinkontinens efter förlossning – Kartläggning av riskfaktorer för analsfinkterruptur och bildande av en prediktionsmodell avsedd att förebygga /minska risken för sfinkterruptur. Befolkningsstudier över riskfaktorer för utveckling av fekalinkontinens (FI), med fokus på betydelse av förlossning och sfinkterruptur. Forskning för att utveckla en prediktionsmodell avsedd att förebygga/minska risken för utveckling av FI. Senior forskare: Ian Milsom och Maria Gyhagen.

Triage för gravida och nyförlösta – Triage-studie (Gothenburg obstetric triage system, GOTS) som studerar effekt/nytta av triagering akutsökande kvinnor inom obstetrik baserad på symtom och vitalparametrar. GOTS utvärderas nu avseende reliabilitet, validitet, påverkan på väntetid, patient- och personalupplevelse samt implementeringsprocessen. Senior forskare: Verena Sengpiel.

Urininkontinens – Befolkningsstudier över urininkontinens (UI) avseende prevalens, diagnostik och behandling i syfte att identifiera riskfaktorer för framtida besvär och få förbättrade behandlingsresultat. Vidare görs konstruktion av prediktionsmodeller avsedda att förhindra/minska risken för framtida UI. Senior forskare: Ian Milsom och Maria Gyhagen.

Vårdmiljö – Room4Birth – Nationellt och internationellt samarbetsprojekt som studerar vårdmiljön i samband med förlossning och dess påverkan på mor och barn, vårdpersonal och stödjande följeslagare. Senior forskare: Marie Berg.

Vårdkvalitet – IMAGiNE Euro (utgående från WHO) avser att undersöka och kartlägga mödra- och nyföddhetsvårdens kvalitet. Senior forskare: Helen Elden.

Övergripande strategi

De övergripande strategierna inbegriper:

- Att ha tydliga riktlinjer om verksamhetens förväntningar på medarbetares delaktighet i forskning.
- Att erbjuda medarbetare möjlighet att delta i forskning och utveckling.
- Att utveckla samarbetet med andra lärosäten både nationellt och internationellt.

Specifika mål

De specifika mätbara målen för att verksamhetens forskning och utveckling ska fortsätta ligga i framkant nationellt och internationellt är att:

- Hålla hög aktivitet inom forskarutbildning
 - Ha ett tjugo-tal doktorander knutna till projekt i verksamheten inom ämnesområdet obstetrik och gynekologi. Vi eftersträvar en blandning av doktorander med olika bakgrundsprofessioner.
- Hög handledaraktivitet
 - Varje disputerad medarbetare bör vara bi- eller huvudhandledare till minst en doktorand.
 - Docenter och professorer bör vara bi- eller huvudhandledare till minst tre doktorander.
- Hög forskningsproduktion
 - Bör publicera minst 100 forskningsartiklar och minst 25 review artiklar i engelskspråkiga tidskrifter per år.
- Öka anslag och säkra forskningsekonomi genom att
 - Avsätta minst 3% årligen till strategiska satsningar för FOUUI som motfinansiering till ALF i budget för 2023–2025.
 - Kortsiktigt behålla och långsiktigt öka de externa forskningsmedlen från nationella och internationella fonder (VR, Cancerfonden, Hjärnfonden, Hjärt- och lungfonden, Vinnova, Forte, Wallenberg, EU, NIH) över 18 MSEK/år.
 - Kortsiktigt behålla och långsiktigt öka ALF-projektanslag över nivån 20 MSEK/år.
- Anordna nationella och internationella vetenskapliga möten.
- Att vara nationellt drivande att skapa god infrastruktur för forskning inom kvinnosjukvård genom kliniskt material, laboratorier, tillgång till register och biobanker.
- Anordna lokala forskningsmöten.
- Anordna vetenskapliga föreläsningar och diskussioner på forskningsenheten för doktorander och forskare.
- Anordna regelbundna vetenskapliga seminariedagar för verksamhetens medarbetare.

Strategier för specifika mål

För att stärka forskningens roll i verksamheten har följande strategiska riktlinjer upprättats:

- Erbjud studenterna och ST-läkarna möjlighet att göra examensarbete med handledare inom kvinnosjukvården.
- Göra den akademiska karriärvägen känd för medarbetarna.
- Läkarmöten ska i hög grad innehålla rapporter från forskningsaktivitet vid kliniken.
- Närvaro vid lokala forskningsaktiviteter såsom disputationer och halvtidskontroller ska möjliggöras och ses som fortbildning.
- Verka för ökad forskningsaktivitet bland alla yrkesgrupper.
- Verka för scheman som möjliggör forskning, där vi också följer upp uttag av forskningstid.
- Verka för stark samverkan med Sahlgrenska Akademin genom skapande av adjungerande tjänster.
- Verka för återkommande forskningsseminarier inom sektionerna för obstetrik, benign gynekologi, reproduktionsmedicin och gynekologisk tumörkirurgi.

- Verksamheten bistår med finansierad arbetstid för obligatoriskt kurspaket för doktorander omfattande 1. Introduktion till forskarutbildning och informationssökning, 2. Forskningsetik, 3. Introduktion till vetenskapligt skrivande och kommunikation, samt 4. Introduktion till forskningsteori och kvantitativ och kvalitativ design.
- Verka för att fler inom hälsoprofessionerna stimuleras till att ta masterexamen.
- Verka för att fler inom kliniskt ledande befattningar genomför GCP-utbildning.
- Verksamheten bistår med ett antal veckor forskningstid per år för FoUUI-identifierade personer i docentspåret.
- Vid anställningsintervju av ST- och specialistläkare ska en akademirepresentant finnas med.
- Vid anställning av nya specialister efter ST ska forskningsambitioner förväntas.
- Vid anställning av läkare, barnmorskor och sjuksköterskor ska forskningsambitioner premieras.

Process och arbetsledning

Interna processer och arbetsledning VO, SU och GU

I uppdraget för VO Kvinnosjukvård ledningsgrupp (VLG) ingår bland annat att leda verksamheten ur ett forskningsperspektiv. Vid regelbundna VLG möten medverkar FoUUI-rådets ordförande eller vice ordförande och arbetar aktivt för att integrera forskning och utveckling i verksamheten.

FoUUI-rådet VO Kvinnosjukvård

VO Kvinnosjukvård FoUUI-råd träffas tio gånger per år och utgör länken mellan den kliniska verksamheten, SU, GU och SA, från grund till avancerad forskarnivå. Rådet består av fyra professorer, två doktorander, två medicine doktorer, två docenter, två universitetslektorer, en innovationsforskare, en verksamhetsutvecklare, en controller och en FoUUI-koordinator.

Representanter

VO Kvinnosjukvård har flera representanter i Område 1:s FoUUI-råd och en representant i Internationella rådet. En professor företräder verksamheten i SU:s FoUUI styrgrupp under ledning av FoUUI-direktören.

Inom Institutionen för klinisk vetenskap och i Regionala fortbildningsrådet för specialistläkare har vi med en forskningsrepresentant och för att följa upp verksamhetens publicerade forskning finns en FoUUI-guide kopplad till Forskningsenheten.

Lokala, regionala och nationella samarbetspartners

Inom flera forskningsprojekt finns samarbete med andra specialiteter/ämnesområden inom SU/SA såsom radiologi, mikrobiologi, infektionsmedicin, hälsoekonomi, fysiologi, kirurgi, transplantationskirurgi, neonatologi, AnOPIVA, immunologen, biomedicin och patologi.

Verksamheten har forskningssamarbete med kvinnokliniker inom regionen och med samtliga universitetssjukhus i Sverige. Dessutom finns forskningssamarbeten med Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet och Centrum för vårdens arkitektur vid Chalmers tekniska högskola.

Internationella samarbetspartners

Det finns ett stort internationellt nätverk och gemensamma projekt med forskare i Argentina, Australien, Bosnien-Herzegovina, Colombia, Cypern, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Holland, Irland, Island, Italien, Japan, Kanada, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malaysia, Mexiko, Norge, Nya Zeeland, Portugal, Rumänien, Schweiz, Singapore, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sydafrika, Tjeckien, Tyskland och USA.

Övrigt

Uppföljning

Uppföljning av målen sker genom VO Kvinnosjukvård verksamhetsplan som följs upp och revideras årligen. I delårs- och årsbokslut redovisas hur budget och handlingsplaner följts samt uppnådda måltal inklusive ekonomiskt utfall.

Uppföljning kommer också ske genom strukturerad insamling av de uppgifter som USVE- enkäten omfattar.